



СТВОРЕННЯ КАРТ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ (з досвіду ДНВП "Картографія")

Освещены особенности создания серии настенных карт для изучения иностранных языков. Рассмотрено содержательное наполнение, условные обозначения, иллюстративный материал и дизайн карт. Описаны основные и перспективные направления использования подобных произведений для изучения иностранных языков.

The paper deals with particular features of creation of wall map series for learning of foreign languages. The content, legends, illustrative material and map design are described. Application of such cartographic products for learning of foreign languages is discussed.

Постановка проблеми. Останні десятиліття історії України позначено глобальною трансформацією всіх сторін життя її суспільства у бік інтеграції в європейське та світове товариство: розширено рамки міжнародного спілкування, інтенсифіковано міжкультурний обмін, розвивається міжнародний туризм, активізуються контакти із закордонними партнерами. Саме тому на початку XXI ст. вивчення іноземних мов стало життєвою необхідністю для фахівця будь-якої галузі. А процес вивчення іноземних мов потребує забезпечення наочними матеріалами, одним з яких є географічні карти.

Аналіз попередніх публікацій з теми. Видання ДНВП "Картографія" серії карт для вивчення іноземних мов на початку 2000-х років є першим досвідом розроблення вітчизняної картографічної продукції іншими мовами для потреб навчальних закладів, де читаються дисципліни, пов'язані з освоєнням чужих мов (географія, країнознавство, історія та ін.).

Випуск серії настінних карт для вивчення іноземних мов було розпочато у 2004 р., і вона на сьогодні не має аналогів у навчальному картографуванні. Відтоді підприємство випустило п'ять карт цієї серії, і ще одна готується до видання. Назвемо їх: карти Великої Британії ("United Kingdom"), Німеччини ("Deutschland"), перші видання яких були у 2004 р., а також карти 2010 р. випуску – Іспанії ("España"), Франції ("France") та США ("United States"). На 2014 рік заплановано випуск карти "Китай" китайською мовою.

Мета дослідження. Іноземні мови, на яких видані карти серії, входять до двадцятки найбільш розповсюджених за кількістю їх носіїв. Чотири з п'яти мов, на яких створено карти серії, є офіційними мовами ООН, англійська є міжнародно визнаною, а німецька рідна для більшої частини населення країн Європейського Союзу – це близько 100 млн людей. Основною метою видання цих карт було намагання створити такі просторові моделі, які б якомога краще допомогли споживачеві (студенту, учневі) з цікавістю та задоволенням вивчати іноземні мови.

Виклад основного матеріалу. Серію об'єднує призначення, загальні умовні знаки і типове оформлення. Лише окремі карти серії відображують характерні особливості території картографування.

Усі видання, за винятком карт США і Китаю (вони загальногеографічні), в своєму компонуванні містять по дві окремі карти – фізичну та політико-адміністративну. Це обумовлено передусім роз-

мірами картографованої території та форматом видання. Масштабний ряд вже виданих карт – від 1:1 000 000 до 1:3 000 000. Карта Китаю матиме масштаб 1:4 000 000. Їх створено на базі цифрової основи, що дозволило отримати точні й детальні карти, які відповідають сучасним вимогам до створення картографічної продукції. До географічної основи карт увійшли: гідрографія, населені пункти, шляхи сполучення, державні кордони та межі адміністративних одиниць держав.

Оскільки при вивченні іноземних мов багато уваги приділяється вивченню питань історії та культури, тому на карти нанесено не лише географічні об'єкти, а й відображено об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО. Адже всі країни, для яких уже створено карти серії, входять до десятки лідерів за кількістю таких об'єктів. Їх і показано на картах (за винятком першої карти серії – карти Великої Британії).

Під час роботи над змістом карт було розроблено нові умовні знаки, що характеризують різні об'єкти картографування та суспільні явища. Наприклад, на карті Німеччини вказано місця, де проходять музичні фестивалі (вони є традиційними для цієї держави). Головні бізнесові центри країни виділено умовними позначеннями "місто ярмарок" або "фінансовий центр". Використано звичайні умовні позначення для показу таких явищ, як "батьківщина видатних людей" або "пам'ятки архітектури". Окремі знаки тематичного спеціального змісту доповнюються пояснювальними текстами.

До кожної карти додано "паспорт" країни (чисельність населення, площа, форма державного правління тощо), а також короткі відомості про визначні природні об'єкти.

Кarti доповнює ілюстративний матеріал. Так, на карті "Іспанія" це портрети видатних художників С. Далі та П. Пікассо, малюнки, що ілюструють танець фламенко, кориду. Кarti мають яскраве оформлення, малюнки найцікавіших об'єктів. Залучення методів комп'ютерної графіки дало змогу підготувати видання, які мають високі естетичні якості й виразність.

Географічну основу *карти Великої Британії "United Kingdom. Physical map. Administrative map" масштабу 1:1 500 000* (мал. 1) утворюють гідрографічна мережа та рельєф земної поверхні, який позначено гіпсометричним пофарбуванням. Підписано основні орографічні об'єкти і найбільші міста. Крім того, на карті показано національні парки, руїни історичних споруд, ботанічні та зоологічні сади, печери, обсерваторії, заповідники, інші цікаві об'єкти.

© Ж. Є. Бонк, С. В. Капустенко, В. І. Остроух, 2014



Мал. 1. Карта Великої Британії "United Kingdom. Physical map. Administrative map"

На політико-адміністративній карті виділено адміністративні одиниці (історичні регіони) Сполученого Королівства, показано основні міста з поділом їх за чисельністю жителів, транспортну мережу. Спеціальне тематичне навантаження карти становлять зображення абатств, церков, монастирів, замків та фортець, соборів, палаців, музеїв, театрів, домоволодінь видатних людей.

До кожного значка спеціального тематичного навантаження подається короткий опис.

Крім того, на карті розміщено план центральної частини Лондона масштабу 1:30 000, де показано основні вулиці, парки, сквери та об'єкти тематичного змісту. Подаються короткі відомості про країну: чисельність населення, площа, форма державного правління тощо, а також малюнки, що ілюструють Стоунгендж, Дорогу Велетнів, лондонський автобус (даблдекер) та годинник і башту Біг-Бен, портрети В. Шекспіра та учасників групи "Бітлз".

Карта Німеччини "Deutschland. Physisch. Politisch" 1:1 000 000. На фізичній карті, окрім інших об'єктів, відображено національні парки, руїни історичних споруд, ботанічні та зоологічні сади, печери, місця археологічних знахідок, зокрема печеру Неандерталь, де знайдено рештки пралюдини.

На адміністративній карті показано сучасний адміністративний поділ країни, герби земель, об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО. Крім традиційних

для всієї серії замків, палаців, культових споруд, театрів, відображено об'єкти, які особливо притаманні Німеччині: фінансові центри, місця проведення ярмарків, фестивалів, позначено центри автомобілебудування, порцелянові мануфактури, центри пивоваріння.

Як і описані вище видання, **карта Франції** включає дві карти – фізичну та адміністративну та дві врізки: "Île-de-France" (політико-адміністративна карта масштабу 1:450 000) і "France d'Outre-mer" (карта світу масштабу 1: 90 000 000), на якій показано заморські володіння Франції. Подано прапори та герби адміністративних регіонів Франції.

На адміністративній карті вказано сучасний адміністративний поділ країни. Знайшли своє відображення такі характерні для Франції явища, як частини міст, що є архітектурними та історичними пам'ятками, абатства, палаци та замки, місця проведення Олімпійських ігор, фестивалів і ярмарок, споруди й місця змагань, присвячені національному мистецтву конярства, центри національного кулінарного мистецтва.

На фізичній карті, окрім рельєфу, показано відомі об'єкти природи, природні парки та заповідники, найвідоміші мінеральні джерела та гірськолижні курорти. Також тут позначено історичні провінції, на які Франція поділялася до революції 1789 року.

До речі, карта Франції видання ДНВП "Картографія" відзначена Міжнародною картографічною асоціацією (ICA).



Мал. 2. Карта Франції "France. Physique. Administrative"



Мал. 3. Карта США "United States" 1:3 000 000



Видання *карти Іспанії "España. Físico. Político" масштабу 1:1 600 000* теж складається з двох карт – фізичної та адміністративної. На окремих картах-врізках показано територію Канарських островів.

На фізичній карті виділено такі характерні особливості території, як місця вирощування оливкових дерев та винограду.

Крім адміністративного поділу, гербів адміністративних одиниць, на адміністративній карті зображено спортивні центри, місця проведення музичних та кінематографічних фестивалів.

Ілюстрації відтворюють образи видатних художників – С. Далі та П. Пікассо, а також передають особливості танцю фламенко, кориди, палацу Альгамбра у Гранаді, храму Святого Сімейства у Барселоні.

До карти додається "паспорт" країни та перелік об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО.

Ні відміну від попередніх творів, *карта США* (див. мал. 3) містить одну загальногеографічну карту і карти-врізки штатів Аляска та Гаваї. На карті показано рельєф та адміністративний поділ, об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО, заповідники, національні парки, місця занять серфінгом, гірськолижні курорти, індіанські резервації, пам'ятки індіанської культури, місця проведення Олімпійських ігор.

Карта Китаю масштабу 1:4 000 000, що готується до видання, як і карта США, містить одну загальногеографічну карту. Географічна основа стандартна для карт цієї серії – це рельєф та гідрографічна мережа. Вказано адміністративний поділ, зображе-

но прапор, герб та подано коротку довідку про країну. Основу тематичного змісту карти становлять об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО, заповідники і національні парки, пам'ятки історії, природи, археологічні пам'ятки, культові споруди, кліматичні та гірськолижні курорти.

Проілюстровано культурні надбання, батьківщиною яких є Китай, зокрема чотири великі винаходи Китаю – порох, компас, друкарство, папір, а також порцеляна, шовк, Велика китайська стіна. До малюнків подаються короткі тексти.

Висновки. Представлені карти, на наш погляд, можуть бути корисними не тільки тим, хто вивчає іноземні мови, а й усім, хто професійно пов'язаний із цими іноземними державами, словом, широкому колу зацікавлених осіб. Розроблення та створення подібних описаним картографічних творів не тільки для потреб вивчення географії, історії, країнознавства, а й для інших галузей освіти, наприклад, поглибленого вивчення іноземних мов, – новий та перспективний напрям практичного використання карт.

Література

1. *Топузов, О.М.* Загальна методика навчання географії: підручник / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вишнікіна. – К.: ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.

2. *Шевченко, В.О.* Основні принципи створення навчальної картографічної продукції / В.О. Шевченко, Е.Л. Бондаренко, В.І. Остроух // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії: зб. наук. пр. – Вінниця: Консоль, 2002. – Вип. 3. – С. 55-58.

Надійшла 20.01.14

* * *

УДК 528.94

І. О. Європіна, С. В. Капустенко, В. І. Остроух, В. В. Радченко

НАВЧАЛЬНІ ЕЛЕКТРОННІ ПОСІБНИКИ З ГЕОГРАФІЇ ЯК ПРИКЛАД РЕАЛІЗАЦІЇ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Рассмотрены особенности создания и внедрения в процесс обучения географии учебных электронных пособий и интерактивных карт. Описаны практические разработки Государственного научно-производственного предприятия "Картография" в сфере электронной картографии и определены основные моменты использования их в процессе обучения как современного ключевого элемента инновационных технологий в школьном образовании.

It is reported about particular features of creation and introduction of electronic training manuals and interactive maps into the process of learning of geography. Practical developments of the State Scientific and Production Enterprise "Kartographia" in the sphere of electronic cartography are described and their use in the process of learning as a key element of innovative technologies in school education is considered.

Підготовка учнів до життєдіяльності в інформаційному суспільстві сьогодні та і в майбутньому вимагає від учителя застосування різноманітних інноваційних технологій в організації навчання. Під інновацією у навчанні розуміють не тільки використання новітніх інформаційних технологій, комп'ютерних навчальних програм, електронних посібників. Інноваційні технології базуються на викори-

станні такої методологічної системи, основу якої становлять активні методи навчання, що забезпечують формування особистісно, професійно та соціально значущих якостей учнів шляхом інтерактивізації учасників процесу завдяки спеціально створеним умовам. Інтерактивні технології навчання застосовуються не тільки для кращого сприйняття і засвоєння інформації, але і її використання, що дозволяє сформулювати цілісну систему знань з даної дисципліни та включити її до власних надбань учня.

Відомо, що однією із важливих умов успішного

© *І. О. Європіна, С. В. Капустенко, В. І. Остроух, В. В. Радченко, 2014*